

ROZSUDOK V MENE SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd odvolací v senáte zloženom z predsedu senátu Ing. JUDr. Miroslava Gavalca PhD. a členov senátu JUDr. Igora Belka a JUDr. Eleny Berthotyovej, PhD., v právnej veci navrhovateľov: **1/ A.**, nar. X., bytom H., **2/ K.**, nar. X., bytom Š., **3/ Ing. R.**, nar. X., bytom M., **4/ J.**, nar. X., bytom P., **5/ M.**, nar. X., bytom P., **6/ J.**, nar. X., bytom D., **7/ M.**, nar. X., bytom X.N., **8/ P.**, nar. X., bytom B., **9/ P.**, nar. X., bytom J., **10/ A.**, nar. X., bytom D., všetci zastúpení: *Ing. R.*, občianskym zástupcom v pozícii navrhovateľa 3/, proti odporcovi: **Obvodný pozemkový úrad v Žiline**, so sídlom A. Kmeť'a č. 17, 010 01 Žilina, o **preskúmanie zákonnosti rozhodnutí** správneho orgánu v reštitučnom konaní, na odvolanie navrhovateľov proti rozsudku Krajského súdu v Žiline zo dňa 27. mája 2011 č. k. 29Sp/8/2011-22, takto

r o z h o d o l :

Najvyšší súd Slovenskej republiky rozsudok Krajského súdu v Žiline zo dňa 27. mája 2011 č. k. 29Sp/8/2011-22 **p o t v r d z u j e .**

Účastníkom právo na náhradu trov odvolacieho konania **n e p r i z n á v a .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

Konanie na správnom orgáne

1. Rozhodnutím č. ObPÚ 2011/00078/R z 31.01.2011 (č. 1. 10 pripojeného administratívneho spisu) odporca ako prvostupňový správny orgán podľa § ods. 5 zákona č. 330/1991 Zb. o pozemkových úpravách, usporiadaní pozemkového vlastníctva, pozemkových úradoch, pozemkovom fonde a o pozemkových spoločenstvách v znení neskorších predpisov a podľa § 9 ods. 4 zákona č. 229/91 Zb. o úprave vlastníckych vzťahov k pôde a inému poľnohospodárskemu majetku v znení neskorších predpisov (ďalej na účely tohto rozsudku tiež „zák. č. 229/1991 Zb.“) v súlade s § 46 zákona č. 71/1967 Zb. o správnom konaní (Správny poriadok):

1. priznal navrhovateľom 1/ až 10/ postavenie oprávnených osôb podľa § 4 ods. 2 písm. c) zák. č. 229/1991 Zb. ako deťom, resp. dedičom pôvodnej vlastníčky F., a súčasne
2. nepriznal vlastnícke právo a ani právo na náhradu za požadované nehnuteľnosti nachádzajúce sa v k. ú. L.,
 - 2.1. PKN parc.č. X. až X. zapísané v majetkovej podstate č. X.,
 - 2.2. PKN parc.č. X. a X. zapísaných v majetkovej podstate č. X.,
 - 2.3. PKN parc.č. X. zapísanej v majetkovej podstate č. X.,
 - 2.4. PKN parc.č. X. a X. zapísaných v majetkovej podstate č. X.,
 - 2.5. PKN parc.č. X. zapísanej v majetkovej podstate č. X. a
 - 2.6. PKN parc.č. X. zapísanej v majetkovej podstate č. X.

z dôvodu, že oprávneným osobám bolo už v zmysle § X. ods. 3 zák. č. 229/1991 Zb. vydané 250 ha poľnohospodárskej alebo lesnej pôdy.

Podľa § 6 ods. 3 zák. č. 229/1991 Zb. pôdu, ktorá prešla na štát alebo inú právnickú osobu podľa odsekov 1 a 2 a podľa osobitného predpisu, možno vydať každej oprávnenej osobe vo výmere najviac 150 ha poľnohospodárskej pôdy alebo 250 ha všetkej pôdy. Obdobne sa postupuje aj v prípadoch, ak oprávnenej osobe vznikol ďalší nárok na vydanie nehnuteľnosti po oprávnenej osobe, ktorá zomrela alebo bola vyhlásená za mŕtvu.

2. Vo svojom rozhodnutí odporca uviedol, že žiadosť navrhovateľov doručená 16.12.1992 vychádzala z dôvodu uvedeného v § 6 ods. 1 písm. b) zák. č. 229/1991 Zb., tzn. namietal sa prechod do vlastníctva štátu v dôsledku odňatia bez náhrady postupom podľa zákona č. 142/1947 Zb. o revízii prvej pozemkovej reformy.

Podľa § 6 ods. 1 písm. b) zák. č. 229/1991 Zb. sa oprávneným osobám vydajú nehnuteľnosti, ktoré prešli na štát alebo na inú právnickú osobu v dôsledku odňatia bez náhrady postupom podľa zákona č. 142/1947 Zb. o revízii prvej pozemkovej reformy alebo podľa zákona č. 46/1948 Zb. o novej pozemkovej reforme.

3. Nakoľko k uzavretiu dohody o vydaní nehnuteľností s povinnými osobami v zákonnej a ani ďalších lehotách nedošlo, začal odporca ako správny orgán konanie podľa § 9 ods. 4 zák. č. 229/1991 Zb., pričom preskúmal splnenie zákonných podmienok § 4 a § 6 zák. č. 229/1991 Zb.

4. Predovšetkým z vlastnej evidencie uplatnených reštitučných nárokov mal správny orgán preukázané, že navrhovateľom na základe ich žiadostí boli právoplatne prinavrátené aj nehnuteľnosti v k. ú. G. a T. po pôvodnej vlastníčke F., a to v rozsahu nehnuteľností vo výmere 250 ha poľnohospodárskej alebo lesnej pôdy.

5. Preto odporca po tom, čo posúdil predložené doklady, rozhodol tak, ako je uvedené vo výroku tohto rozhodnutia.

II.

Konanie na prvostupňovom súde

6. Proti tomuto rozhodnutiu odporcu podali navrhovatelia na Krajský súd v Žiline opravný prostriedok z 23.02.2011 cestou odporcu.

7. Krajský súd v Žiline ako súd prvého stupňa preskúmal napadnuté rozhodnutie a postup a dospel k záveru, že napadnuté rozhodnutie odporcu je vecne správne a súladné so zák. č. 229/1991 Zb., a preto toto rozhodnutie potvrdil pri aplikácii ust. § 250q ods. 2 O.s.p. z nasledovných dôvodov.

8. Na nariadenom pojednávaní dňa splnomocnený zástupca navrhovateľov uviedol, že nie je sporné, že jednotlivým oprávneným osobám vo vzťahu ku každej jednej oprávnenej osobe bolo vydaných 250 ha poľnohospodárskej alebo lesnej pôdy. Z uvedeného dôvodu zostáva rozhodnúť o cca 350 – 400 ha pôdy v ideálnej polovici. Naopak pracovníčka odporcu

sa stotožnila s rozhodnutím Európskeho súdu pre ľudské práva vo veci Rosival, avšak jeho účinky neboli premietnuté do platnej legislatívy Slovenskej republiky.

9. S odkazom na ustanovenia § 1, § 4 ods. 1 a ods. 2, § 6 ods. 3 a § 33 ods. 2 zák. č. 229/1991 Zb. a § 135 ods. 1 O.s.p. krajský súd ustálil predmet svojho posudzovania ako to, či v danom prípade rozhodnutie Európskeho súdu pre ľudské práva č. 17684/02, ktorým bol schválený zmier vo veci Viktor Rosival a spol. vo vzťahu k Slovenskej republike, je možné v prípade schváleného zmieru z neho vychádzať.

10. Pri svojej analýze predmetného rozhodnutia Európskeho súdu pre ľudské práva krajský súd najmä upozornil, že čo sa týka pôdy, ktorá bola skonfiškovaná štátom na základe zákona o pozemkovej reforme z roku 1947 a 1948, celková výmera, ktorá mohla byť navrátená jednej oprávnenej osobe alebo spoločne niekoľkým oprávneným osobám bola obmedzená v roku 1992. Hoci následne (prvá) novela tohto zákona uvedené obmedzenie zrušila a po nadobudnutí účinnosti tejto novely matka a manželka sťažovateľov požiadala, aby jej lesný podnik vydal všetok nehnuteľný majetok (cca 1.500 ha), tak zákonodarca ďalšou (druhou) novelou v poradí prinavrátil výmerový limit pôdy späť do pôvodného stavu a v danej veci sťažovateľa konajúci správny orgán aj tak rozhodol.

11. V ústavnom konaní Ústavný súd Slovenskej republiky nevyhovел podnetu generálneho prokurátora a konštatoval, že právny poriadok neobsahuje žiadne všeobecné ustanovenia pre reštitúciu majetku a navyše, že predmetná (prvá) novela z roku 1993 neovplyvnila podstatu reštitučných nárokov, o ktorých ešte nebolo rozhodnuté. Nároky, ktorým nebolo vyhovené konečným rozhodnutím, nemožno považovať za majetok, a preto tu nedošlo k žiadnemu zásahu do majetku sťažovateľov.

12. Následnou sťažnosťou na Európsky súd pre ľudské práva sa sťažovatelia vo veci Viktor Rosival a spol. domáhali alebo vydania sporných pozemkov alebo vyplatenie náhrady vo výške 237 miliónov Sk. Európsky súd pre ľudské práva vo vydanom rozhodnutí o prijateľnosti sťažnosti poukázal na to, že jediným dôvodom jeho priznania reštitučného nároku sťažovateľov nie v celom rozsahu bola samotná novela zák. č. 229/1991 Zb. Za týchto okolností bol Európsky súd pre ľudské práva podľa krajského súdu toho názoru, že sťažovateľov je potrebné považovať za majúcich prinajmenšom „legitímnu nádej“,

že ich reštitučný nárok bude uspokojený. Nárok podľa neho preto predstavuje „majetok“ a používa ochranu uvedenú v čl. 1 Protokolu č. 1 k Dohovoru. Tiež Európsky súd pre ľudské práva uviedol, že príslušné námietky sťažovateľov vyvolávajú závažné skutkové otázky z hľadiska Dohovoru, rozhodnutie o ktorých si vyžaduje preskúmanie podstaty a vyhlásil sťažnosť za prijateľnú.

13. Vzhľadom na to, že v tomto prípade Európsky súd pre ľudské práva na rozdiel od Ústavného súdu Slovenskej republiky už rozhodol o tom, že sťažovatelia mali majetok v zmysle čl. 1 Protokolu č. 1 k Dohovoru a vzhľadom na vážne pochybnosti o existencii spravodlivej rovnováhy medzi individuálnym a verejným záujmom pri zásahu do tohto majetku, Slovenská republika pristúpila na možnosť uzavrieť so sťažovateľom zmier. Ten spočíval v tom, že Slovenská republika sa zaviazala vydať sťažovateľom cca 752 ha pôdy, alebo vyplatiť náhradu vo výške cca 146 miliónov Sk a ďalej im vyplatiť 35.000,- €.

14. Podľa názoru krajského súdu je náležitou súčasťou rozsudkov aj právne zdôvodnenie veci. Avšak v uvedenej veci bol iba uzavretý zmier, rozsudok nebol vydaný. V danom zmiere je opis skutkového stavu a opis dohody medzi stranami sporu a z uvedeného potom vyplýva, že krajský súd nemá ani čím byť viazaný vzhľadom na to, že tu nie je vyslovený právny záver. Nakoniec krajský súd poukázal na to, že ani Slovenská republika ako členský štát Rady Európy následne nezmenila ustanovenie § 6 ods. 3 zák. č. 229/1991 Zb., tzn. zákonom stanovený limit vydania – 150 ha ornej pôdy a 250 ha zo svojej legislatívy neodstránila. Z uvedených dôvodov krajský súd rozhodnutie odporcu ako súladné so zákonom potvrdil.

III.

Odvolanie navrhovateľov 1/ až 10/; stanoviská

A)

15. Vo včas podanom odvolaní z 02.07.2011 (č. l. 30) proti rozsudku prvostupňového súdu navrhovatelia namietali to, že rozhodnutie súdu prvého stupňa vychádza z nesprávneho právneho posúdenia veci.

16. Konštatovali, že návrh na začatie konania podali dňa 16.12.1992, avšak k zákonnému obmedzeniu vydania pôdy vo výmere najviac 150 ha poľnohospodárskej pôdy, alebo 250 ha všetkej pôdy došlo až na základe zákonnej úpravy vykonanej zákonom č. 186/1993 Z.z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 229/1991 Zb. o úprave vlastníckych vzťahov k pôde a inému poľnohospodárskemu majetku v znení neskorších predpisov. Na základe uvedeného navrhovateľa skonštatovali, že odporca nechal márne plynúť lehotu na vydanie rozhodnutia odo dňa prijatia podnetu až do vydania citovaného zák. č. 186/1993 Z.z.

17. Na základe uvedeného dospeli navrhovateľa, že posudzovanie ich nároku podľa citovaného zák. č. 186/1993 Z.z. je retroaktívne a z toho dôvodu aj protiprávne, čo mal potvrdiť aj Európsky súd pre ľudské práva vo svojom rozsudku – zmiery vydanom v Štrasburgu k žiadosti č. 17684/02 dňa 23.septembra 2008 v prípade Rosival a ďalší v. Slovensko.

18. Ďalej navrhovateľa vytkli krajskému súdu, že sa vôbec nezaoberal tým, že odporca vo svojom rozhodnutí nepriznáva oprávneným navrhovateľom ako osobám náhradu za nehnuteľnosti, ktoré sa nemôžu vydať.

19. Tiež navrhovateľa vyslovili svoj názor, že ich reštitučný nárok bol založený na ustanoveniach zák. č. 229/1991 Zb. v znení účinnom v čase, kedy bol uplatnený, bol konkrétny a mal dostatočný základ vo vnútroštátnom práve. V prípade nepriaznivého rozsudku vyslovili predpoklad, že ich prípadná sťažnosť bude prijatá Európskym súdom pre ľudské práva.

20. Záverom navrhovateľa zrušiť napadnutý rozsudok krajského súdu a vec vrátiť odporcovi na nové konanie.

B)

21. Z vyjadrenia odporcu zo dňa 13.07.2011 (č. 1. 36) vyplýva, že správny orgán sa pri vydávaní rozhodnutia riadil platným znením zák. č. 229/1991 Zb. s akceptovaním všetkých noviel, ktorými bolo pôvodné znenie doplnené. V súvislosti s vydaním

resp. priznaním práva na náhradu odporca vyjadril svoj názor, že by akékoľvek ďalšie plnenie bolo v rozpore s platným znením reštitučného zákona.

22. Odporca požiadal odvolací súd, aby rozsudok krajského súdu potvrdil podané odvolanie zamietol.

IV.

Právne názory odvolacieho súdu

23. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej len „Najvyšší súd“) ako odvolací súd (§ 10 ods. 2 O.s.p.) preskúmal napadnutý rozsudok v rozsahu a z dôvodov uvedených v odvolaní podľa § 212 v spojení s § 246c ods. 1 a § 250l ods. 2 zákona č. 99/1963 Zb. Občiansky súdny poriadok (ďalej v texte rozsudku len „O.s.p.“). Po zistení, že odvolanie bolo podané oprávnenou osobou v zákonnej lehote (§ 204 ods. 1 O.s.p.) a že ide o rozsudok, proti ktorému je podľa ustanovenia § 201 v spoj. s ust. § 246c ods. 1 O.s.p. odvolanie prípustné, bez nariadenia pojednávania (§ 250ja ods. 2 v spojení s § 250l ods. 2 O.s.p.) po neverejnej porade senátu jednomyseľne (§ 3 ods. 9 zák. č. 757/2004 Z.z.) dospel k záveru, že odvolanie nie je dôvodné, pretože napadnutý rozsudok je vo výroku vecne správny, a preto ho po preskúmaní dôležitosti odvolacích dôvodov postupom uvedeným v § 219 ods. 1 O.s.p. potvrdil.

24. Najvyšší súd sa celkom stotožňuje so skutkovými závermi krajského súdu v tom rozsahu, ako si ich osvojil zo zistení uvedených konajúcim správnym orgánom. Na druhej strane podstatou odvolania ako aj podaného opravného prostriedku, ktorou sa navrhovatelia domáhajú preskúmania rozhodnutia odporcu, je právna, či posudzovanie ich nároku podľa zákona č. 186/1993 Z.z. je reatroaktívne, a z toho dôvodu protiprávne, vo svetle rozsudku Európskeho súdu pre ľudské práva vo veci účastníkov Rosival a ďalší vs. Slovensko. Práve tento právny rámec aj vymedzuje potrebné medze skutkového zistenia.

25. Predovšetkým Najvyšší súd musí konštatovať, že po vyhodnotení závažnosti odvolacích dôvodov vo vzťahu k napadnutému rozsudku krajského súdu a vo vzťahu

k obsahu súdneho a pripojeného administratívneho spisu s prihliadnutím na ust. § 219 ods. 2 v spoj. s § 250l ods. 2 O.s.p., že nezistil dôvod na to, aby sa odchýlil od logických argumentov a relevantných právnych záverov spolu so správnou citáciou dotknutých právnych noriem obsiahnutých v odôvodnení napadnutého rozsudku krajského súdu, ktoré vytvárajú dostatočné právne východiská pre vyslovenie výroku napadnutého rozsudku. Preto sa s ním stotožňuje v prevažujúcom rozsahu a aby nadbytočne neopakoval pre účastníkov známe fakty prejednávanej veci spolu s právnymi závermi krajského súdu, Najvyšší súd sa v svojom odôvodnení následne obmedzí iba na rekapituláciu niektorých vybraných bodov odôvodnenia napadnutého rozsudku a doplnenia svojich odlišných zistení a záverov zistených v odvolacom konaní (§ 219 ods. 2 O.s.p. umožňuje odvolaciemu súdu doplniť odôvodnenie prvostupňového súdu o ďalšie dôvody) v medziach hore načrtnutej otázky.

26. Najvyšší súd na prvom mieste musí zdôrazniť, že základný cieľ zákonodarcu, ktorým sa spravoval pri prijatí zák. č. 229/1991 Zb. s mimoriadnym dopadom na právnu istotu jednotlivcov, je načrtnutý v jeho preambule nasledovnými slovami:

„Federálne zhromaždenie Českej a Slovenskej Federatívnej Republiky v snahe

- *zmierniť následky niektorých majetkových krívd, ku ktorým došlo voči vlastníkom poľnohospodárskeho a lesného majetku v období rokov 1948 až 1989,*
- *dosiahnuť zlepšenie starostlivosti o poľnohospodársku a lesnú pôdu obnovením pôvodných vlastníckych vzťahov k pôde a*
- *upraviť vlastnícke vzťahy k pôde v súlade so záujmami hospodárskeho rozvoja vidieka aj v súlade s požiadavkami na tvorbu krajiny a životného prostredia*

uznieslo sa na tomto zákone“.

27. Z uvedeného ustanovenia preto vyplýva, že úprava vlastníckych vzťahov a prinavrátanie vlastníctva, ktoré bolo v rozhodnom období narušené, oprávneným osobám je hlavnou myšlienkou prijatého zákona.

28. Hlavným argumentom navrhovateľov je nepripustenie retroaktívneho účinku zák. č. 186/1993 na žiadosti podané pred účinnosťou tohto právneho predpisu v spojení s prípadom Rosíval. Uvedený zák. č. 186/1993 Z.z. zakotvil v svojom bode 41. zmien a doplnkov prechodné ustanovenie k vykonanej zmene v § 6, ktorý sa doplnil novým odsekom 3, v nasledovnom znení.

Podľa § 33 zák. ods. 1 č. 186/1993 Z.z. platí, že ak oprávnenej osobe vznikol podľa tohto zákona nárok na vydanie nehnuteľnosti vo výmere podľa § 6 ods. 3 a doteraz sa jej tieto nehnuteľnosti vydali v menšej výmere, pozemkový úrad rozhodne o zvyšnom nároku v konaní podľa § 9 ods. 4, ak oprávnená osoba podá návrh na vydanie rozhodnutia do šiestich mesiacov od účinnosti tohto zákona.

Podľa § 33 ods. 2 zák. č. 186/1993 Z.z. platí, že ak si oprávnená osoba uplatnila podľa doterajších predpisov nárok na vydanie nehnuteľnosti vo väčšej výmere, ako je uvedené v § 6 ods. 3, a o nároku sa do účinnosti tohto zákona právoplatne nerozhodlo, nehnuteľnosť možno vydať v rozsahu podľa tohto zákona.

29. Nakoľko navrhovatelia v súvislosti so svojimi odvolacími argumentmi poukazujú na judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva, musí aj Najvyšší súd vykonať výklad ustanovenia § 135 ods. 1 O.s.p., ktorého text je pre úpravu účinkov rozhodnutí Európskeho súdu pre ľudské práva pre slovenské súdy dominantný.

Podľa § 135 ods. 1 veta druhá O.s.p. je súd tiež viazaný rozhodnutím ústavného súdu alebo Európskeho súdu pre ľudské práva, ktoré sa týkajú základných ľudských práv a slobôd.

30. Vo svojej judikatúre Najvyšší súd vzhľadom k výkladu ustanovenia § 135 O.s.p. napríklad vyslovil nasledujúci záver:

„Otázku viazanosti rozhodnutím ústavného súdu alebo Európskeho súdu pre ľudské práva, ktoré sa týkajú základných ľudských práv a slobôd, konajúci senát interpretuje s prihliadnutím na výkladovú zásadu ústavnokonformného výkladu (čl. 152 ods. 4 ústavy) prostredníctvom princípu rozhodovacej nezávislosti zakotveného v čl. 144 ods. 1 ústavy v tom duchu, že hore uvedené rozhodnutia súdnych orgánov predstavujú právne relevantné skutočnosti (viď čl. 46 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd),

s ktorými účinkami na svoje konanie sa konajúci súd musí vysporiadať v odôvodnení, tzn. že nejde o záväzný právny názor vyššieho súdu v rámci dvojínštančnosti súdnej ochrany“ (m.m. rozsudok sp. zn. 8Sžo 170/2008 z 09.11.2010).

Obdobne judikoval Najvyšší súd aj v inom svojom rozsudku :

„Rozsudky Európskeho súdu pre ľudské práva v zmysle čl. 46 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd v spojení s čl. 154c ods. 1 a čl. 144 ods. 1 ústavy nemajú všeobecný precedenčný charakter, ale majú priamy dopad na tie súdne konania, v medziach ktorých boli vyhlásené. Avšak na druhej strane minimálne predstavujú veľmi významný zdroj poznania rozsahu a obsahu základných práv a ľudských slobôd a sú návodom pre súdy na aplikáciu právnych predpisov v medziach legitímneho očakávania jednotlivcov v demokratickej spoločnosti“ (m.m. rozsudok sp. zn. 1Sžd 22/2011 zo dňa 28.02.2011).

Preto je nepochybné, že obsah právnej argumentácie vyslovenej v judikatúre Európskeho súdu pre ľudské práva (najmä spomenutý prípad Rosival a spol.) musí Najvyšší súd pri rozhodovaní o tejto veci zobrať do úvahy a vyhodnotiť jeho dopady na prejednávajúcu vec.

31. Čo sa týka uvedeného prípadu Rosival a spol., Najvyšší súd sa jeho účinkami v svojej doterajšej judikatúre zaoberal. Napríklad prostredníctvom rozsudku sp. zn. 1Sžo 122/2007 zo dňa 03. novembra 2009 vyslovil Najvyšší súd nasledujúce závery:

„Námietku odvolateľov je potrebné posúdiť aj z hľadiska článku 1 Dodatkového protokolu č. 1 k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd, podľa ktorého každá fyzická alebo právnická osoba má právo pokojne užívať svoj majetok; nikoho nemožno zbaviť jeho majetku s výnimkou verejného záujmu a za podmienok, ktoré stanovuje zákon a všeobecné zásady medzinárodného práva. V tej súvislosti Európsky súd pre ľudské práva (ďalej len Súd), v rozhodnutí o prijateľnosti sťažnosti č. 17684/02 z 13.2.2007 vo veci Viktor Rosival a spol. proti Slovenskej republike (týkajúcej sa uplatňovania reštitučných nárokov) uviedol:

„Sťažovateľ môže namietať porušenie článku 1 Dodatkového protokolu č. 1 iba vtedy, ak sa napadnuté rozhodnutia týkajú jeho „majetku“ v zmysle tohto ustanovenia. „Majetkom“ môžu byť iba „majetky existujúce“ alebo majetkové hodnoty vrátane pohľadávok, o ktorých môže sťažovateľ tvrdiť že má aspoň „legitímnu nádej“ na ich zhmotnenie. Naopak, za „majetok“ v zmysle čl. 1 Protokolu č. 1 nemožno považovať nádej na uznanie bývalého vlastníckeho práva, ktorého výkon už dlho nie je efektívny, ani podmienenú pohľadávku, ktorá je premlčaná v dôsledku nesplnenia podmienky.

Článok 1 Protokolu č. 1 nemôže byť interpretovaný ako ukladajúci zmluvným štátom akúkoľvek všeobecnú povinnosť vydať majetok, ktorý na nich prešiel predtým, ako ratifikovali Dohovor. Článok 1 Protokolu č. 1 ani nestanovuje žiadne obmedzenie slobody zmluvných štátov pri rozhodovaní o rozsahu reštituovaného majetku a pri určovaní podmienok, za splnenia ktorých bude majetok vydaný jeho pôvodným vlastníkom.

Predovšetkým zmluvným štátom sa ponecháva široký priestor na voľnú úvahu, pokiaľ ide o nepriznanie tohto oprávnenia určitým kategóriám bývalých vlastníkov.

V prípadoch, kedy sú určité kategórie vlastníkov takto vylúčené, ich nároky na reštitúciu nemôžu vyvolávať „legitímnu nádej“ požívajúcu ochranu článku 1 Protokolu č. 1.“

Z toho vyplýva, že je výlučne v pôsobnosti členského štátu – Slovenskej republiky, aby vnútroštátnou právnou normou určila podmienky reštitučného navracania v minulosti odňatého majetku, vrátane vymedzenia podmienok pre osoby oprávnené takého nároky úspešne uplatňovať. Takáto právna úprava je potom principiálne v súlade s medzinárodnými zmluvami, ktorými je Slovenská republika viazaná a nemôže byť ani v rozpore so základným zákonom – Ústavou Slovenskej republiky.“

32. Obdobne aj v rozsudku Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 8Sžo/265/2008 z 03. novembra 2009 bolo v súvislosti s judikatúrou Európskeho súdu pre ľudské práva vyslovené pri aplikácii čl. 1 Dodatkového protokolu č. 1 nasledujúce:

„Posudzovanie, či takáto vnútroštátna úprava riešenia reštitučných nárokov znamená porušenie čl. 1 Dodatkového protokolu č. 1 Dohovoru v spojení s čl. 14 Dohovoru vykonal ESLP vo viacerých prípadoch. Okrem veci uvádzanej súdom prvého stupňa vo svojom rozhodnutí (rozhodnutie ESLP č. 17684/02 z 13.2.2007 vo veci Viktor Rozsival a ďalší proti SR) odvolací súd poukazuje aj na rozhodnutia vo veciach sťažovateľov namietajúcich podmienku štátneho občianstva pre vydanie majetku v rámci konania o mimosúdnej rehabilitácii resp. reštitúcii. Ide o rozhodnutie vo veci Gratzinger a Gratzingerová proti Českej republike č. 39794/98 z 10. júla 2002 a rozhodnutie vo veci Poláček a Poláčková proti Českej republike č. 38645/97 z 10. júla 2002, v ktorom súd poukázal na to, že sťažovatelia sa rozhodli podať žalobu o vydanie majetku až v roku 1995, po tom, čo ústavný súd zrušil podmienku trvalého pobytu stanovenú zákonom o mimosúdnych rehabilitáciách, pričom si ale boli vedomí, že nespĺňajú podmienku štátneho občianstva, ktorá zostala v platnosti.

Predmet konania sa teda netýkal „existujúceho majetku“ a sťažovatelia neboli v postavení vlastníkov, ale iba v postavení žiadateľov.

Pokiaľ ide o to, či sťažovatelia mali aspoň „legitímnu nádej“ na zhmotnenie skutočnej a vymáhateľnej pohľadávky, Súd konštatoval, že v čase podania reštitučnej žaloby mohli podľa zákona o mimosúdnych rehabilitáciách žiadať o vydanie majetku iba súdne rehabilitované osoby majúce české štátne občianstvo. Keďže sťažovatelia vedeli, že nespĺňajú podmienky na vydanie majetku alebo na odškodnenie a že podľa zákona o mimosúdnych rehabilitáciách nemajú žiadnu možnosť znovu nadobudnúť bývalé vlastnícke právo, ich jediná možnosť spočívala v dosiahnutí zrušenia zákonného ustanovenia obsahujúceho podmienku štátneho občianstva pre neústavnosť. Súd v tomto smere zdôraznil, že viera, že platný zákon bude zmenený v prospech sťažovateľov, nemôže byť považovaná za formu legitímnej nádeje v zmysle článku 1 Dodatkového protokolu č. 1 Dohovoru, pretože táto musí mať konkrétnejší charakter a musí sa opierať o určité zákonné ustanovenie alebo právny akt, napríklad súdne rozhodnutie.

Na základe uvedeného ESLP dospel k záveru, že sťažovatelia neboli držiteľmi natol'ko určitej pohľadávky, aby táto bola vymáhateľná a mohla byť považovaná za „majetok“ v zmysle článku 1 Dodatkového protokolu č. 1 Dohovoru. Preto, rozhodnutia vnútroštátnych súdov nepredstavovali zásah

do pokojného užívania majetku sťažovateľov. Súd, s ohľadom na to, že článok 14 Dohovoru nemá autonómny charakter a vzhľadom na záver o neaplikovateľnosti článku 1 Dodatkového protokolu č. 1 Európskeho dohovoru, vyhlásil, že námietka sťažovateľov založená na článku 14 v spojení s článkom 1 Dodatkového protokolu č. 1 Dohovoru je rovnako nezlučiteľná ratione materiae s ustanoveniami Dohovoru.

Vo veci Jantner proti Slovenskej republike (rozsudok zo 4. marca 2003 k sťažnosti č. 39050/97 ESLP pripomenul, že článok 1 Protokolu č. 1 nezaručuje právo na získanie majetku (pozri o. i., Van der Musselle proti Belgicku, rozsudok z 23. novembra 1983, séria A č. 70, ods. 48). Článok 1 tiež nemôže byť interpretovaný ako ukladajúci akékoľvek obmedzenia slobode zmluvných štátov určiť podmienky na vydanie majetku, ktorý bol skonfiškovaný pred dátumom ratifikovania Dohovoru.“

33. Na základe hore vyslovených právnych názorov Európskym súdom pre ľudské práva nemá Najvyšší súd pochybnosti o tom, že legislatívna sloboda členského štátu Rady Európy nie je vo vzťahu k určeniu zákonných podmienok na vydanie majetku, ktorý bol skonfiškovaný pred dátumom ratifikovania Dohovoru, limitovaná.

34. Vo vzťahu k otázke retroaktívneho pôsobenia zák. č. 186/1993 Z.z. namietanej navrhovateľmi prostredníctvom jeho ustanovenia § 33 je nutné poukázať na charakter uvedených ustanovení. Zákonodarca rozlišuje medzi

- situáciou, kedy oprávnenej osobe vznikol podľa tohto zákona nárok na vydanie nehnuteľnosti vo výmere podľa § 6 ods. 3 (odsek 1), tzn. že ich nárok bol správnym orgánom v rozhodnutí potvrdený a realizoval sa v menšej výmere, a
- situáciou, kedy si oprávnená osoba iba **uplatnila** podľa doterajších predpisov nárok na vydanie nehnuteľnosti vo väčšej výmere, ako je uvedené v § 6 ods. 3, a o nároku sa do účinnosti tohto zákona právoplatne nerozhodlo.

Obidve uvedené situácie majú iba procesnoprávny charakter.

Podľa § 33 zák. ods. 1 č. 186/1993 Z.z. platí, že ak oprávnenej osobe vznikol podľa tohto zákona nárok na vydanie nehnuteľnosti vo výmere podľa § 6 ods. 3 a doteraz sa jej tieto nehnuteľnosti vydali v menšej výmere, pozemkový úrad rozhodne o zvyšnom nároku v konaní

podľa § 9 ods. 4, ak oprávnená osoba podá návrh na vydanie rozhodnutia do šiestich mesiacov od účinnosti tohto zákona.

Podľa § 33 ods. 2 zák. č. 186/1993 Z.z. platí, že ak si oprávnená osoba uplatnila podľa doterajších predpisov nárok na vydanie nehnuteľnosti vo väčšej výmere, ako je uvedené v § 6 ods. 3, a o nároku sa do účinnosti tohto zákona právoplatne nerozhodlo, nehnuteľnosť možno vydať v rozsahu podľa tohto zákona.

35. K otázke retroaktivity sa Najvyšší súd vyjadril napríklad prostredníctvom rozsudku sp. zn. 1Sžso 36/2010 z 23. augusta 2011 s nasledujúcimi závermi:

„Je celkom jednoznačné, že aj slovenský právny poriadok vychádza zo starorímskej právnej zásady „lex retro non sagit“, inak povedané zo zákazu retroaktivity práva. Za retroaktivitu práva nie je možné považovať situáciu, ak sa určitému právnemu aktu (tzn. aj právnemu predpisu, v konkrétnej veci zák. č. 447/2008 Z.z.) dáva právna moc platiaca spätne, ale naopak, podľa právnej teórie ide o situácie, kedy právne akty spájajú určité a najmä v súčasnosti pôsobiace právne následky s udalosťami z minulosti (napr. so zdravotným stavom v roku 2001). Inak povedané, retroaktivita práva spočíva v tom, že nové alebo zmenené právne normy najmä v zákonoch jednotlivcovi alebo štátnemu orgánu prikazujú hodnotiť (v zmysle nových kritérií), posudzovať, nadväzovať (na základe nových právnych podmienok), tzn. reagovať na činy, stavy vecí alebo udalosti, ktoré nastali pred platnosťou týchto noriem ako dôsledok kontinuálneho, ničím v čase nepretrhnutého procesu tvorby práva cestou jeho konkrétnych zmien v ľudskej spoločnosti.

Najvyšší súd zdôrazňuje, že každá zmena právneho aktu (právneho predpisu) nemusí vytvárať zmeny, ktoré pôsobia zmenou (zrevidovaním) systému právnych situácií (konkrétnych práv a povinností jednotlivcov vyplývajúcich napr. zo zák. č. 195/1998 Z.z.) existujúcich pred uskutočnením takejto zmeny právneho predpisu. V praxi retroaktívna zmena práva vyvoláva u určitej situácie, ktorá existovala pred zmenou práva, pripísanie určitých právnych dôsledkov, ktoré jej do momentu zmeny práva neboli pripisované, alebo taktiež anulovanie alebo zmenu tých právnych dôsledkov, ktoré sa vyskytli pred momentom právoplatnosti právnej normy (v danom prípade zák. č. 447/2008 Z.z.); vo všeobecnosti obidva následky sú nositeľmi práva nepredvídateľné.“

36. Hore opísaný stav retroaktivity práva však v prípade navrhovateľov pri zmene procesných podmienok v zákone č. 229/1991 Zb. nenastal. Odporca aplikujúci podľa prechodného ustanovenia § 33 ods. 1 zák. č. 186/1993 Z.z. ako právnu normu najmä limitujúce ustanovenie § 6 ods. 3 zák. č. 229/1991 Zb., tzn. nové ustanovenie pôvodného právneho predpisu (zák. č. 229/1991 Zb.) na prebiehajúce konanie, ktoré síce bolo započaté pri iných hmotnoprávných limitoch uplatňovaného nároku navrhovateľmi, avšak tento nárok nebol ešte konajúcim správnym orgánom ako ich subjektívne právo ustálený, tak táto situácia nemohla u navrhovateľov viesť k porušeniu zákazu retroaktivity, tzn. k zmene ich práv alebo oprávnení.

Vzhľadom na uvedené skutočnosti potom Najvyšší súd potvrdil záver krajského súdu o tom, že odporca správne rozhodol, ako vecne správny. Z obdobných dôvodov aj sa správne krajský súd nezaoberal s námietkou navrhovateľov, že im nebolo priznané právo na náhradu za pozemky, ktoré svojou výmerou presahovali zákonom stanovený limit 150 ha, resp. 250 ha celkovej pôdy.

V.

37. Na základe zisteného skutkového stavu, uvedených právnych skutočností, po vyhodnotení námietok navrhovateľov ako aj argumentácie odporcu, a tiež s prihliadnutím na závery obsiahnuté v svojich predchádzajúcich rozhodnutiach, najmä už v citovaných rozhodnutiach sp. zn. 1Sžso 36/2010, 8Sžso/265/2008 a 1Sžso 122/2007, pri ktorých Najvyšší súd nezistil žiaden relevantný dôvod, aby sa od neho odchýlil (napríklad zásadná zmena právneho prostredia, zistenie odlišného skutkového stavu alebo prijatie protichodného zjednocovacieho stanoviska), s osvojením si argumentácie krajského súdu postupom podľa § 219 ods. 2 v spojení s § 250l ods. 2 O.s.p. rozhodol tak, ako je uvedené vo výroku rozsudku.

38. O práve na náhradu trov odvolacieho súdneho konania rozhodol Najvyšší súd podľa § 224 ods. 1 v spojitosti s § 250l ods. 2 a § 250k ods. 1 O.s.p., podľa ktorého

neúspešným navrhovateľom právo na náhradu trov tohto konania nevzniklo; obdobne ani odporcovi, ako správne orgánu.

39. Najvyšší súd v prejednávanej veci v súlade s ust. § 250ja ods. 2 v spoj. s § 250i ods. 2 O.s.p. rozhodol bez pojednávania, lebo nezistil, že by týmto postupom bol porušený verejný záujem (vo veci prebehlo na prvom stupni súdne pojednávanie, pričom účastníkom bola daná možnosť sa ho zúčastniť), nešlo o vec v zmysle § 250i ods. 2 O.s.p. (úprava reštitučných vzťahov vychádza z verejnoprávných vzťahov), v konaní nebolo potrebné v súlade s ust. § 250i ods. 1 O.s.p. vykonať dokazovanie a z iných dôvodov nevznikla potreba pojednávania nariadiť.

Poučenie: Proti tomuto rozhodnutiu **nie je** prípustný opravný prostriedok (§ 246c ods. 1 O.s.p.).

V Bratislave 03. apríla 2012

Ing. JUDr. Miroslav Gavalec PhD., v. r.
predseda senátu

Za správnosť vyhotovenia:

Ľubica Kavivanovová